

Auteur : Agnes Steenssens – agnessteenssens@telenet.be

Datum: 1 augustus 2012

Titel:

Veroordeeld met de dood tot gevolg.

Waar rechtvaardigheid eindigt, begint geweld. Waar mensenrechten geschonden worden, is de vrede in gevaar.

Een land dat de doodstraf toepast, schendt de mensenrechten. In de artikelen 3 en 5 van de Universele verklaring van de Rechten van de Mens staat onverbloemd: ‘Ieder mens heeft recht op leven, op vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon en niemand mag onderworpen worden aan foltering of aan wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing.’

Ik hou zeker geen pleidooi voor straffeloosheid, maar wel voor humane straffen die niet gebaseerd zijn op haat en wraakneming. Ik vertrouw er op dat iedere mens meer is dan zijn slechtste daad.

Daders én slachtoffers én hun nabestaanden hebben ‘recht op recht’. Maar de dood als strafmaat, is niemands recht. De doodstraf maakt enkel nieuwe slachtoffers, versterkt de spiraal van geweld. Ik geloof in Martin Luther King als hij zegt ‘haat kan nooit haat doen verdwijnen, enkel liefde kan dat’.

Mijn betrokkenheid bij ter dood veroordeelden begint in 1992. Ik was toen al jaren actief binnen Amnesty International en las in een nieuwsbrief de oproep van een jonge zwarte man in de dodencel in Georgia: ‘Als er toch eens iemand in mijn leven was, het doet er niet toe wie, die het iets kon schelen of ik leef of doodga. Een liefhebbende ziel die mijn menselijkheid zou willen zien’. Hij eindigt met de vraag om hem een brief of een simpel kaartje te sturen. Die oproep raakte mij en ik stuurde mijn eerste brief aan een Amerikaanse ter dood veroordeelde. Het was het begin van een jarenlange correspondentie met verschillende onder hen.

In de Amerikaanse dodencellen zitten meer bijna 4000 mensen te wachten op de volgende stap in hun proces of op een executiedatum. Gemiddeld 10 jaar, sommigen zelfs 20 jaar en meer. Voor veel gevangenen is een brief vaak het enige contact met de buitenwereld. Briefschrijven verbreekt het isolement en vermindert de pijn. Ik citeer: “De verhalen in je brieven laten mij wegdromen zodat ik de ellendige omstandigheden waarin ik leef even kan vergeten. Als ik me verdrietig en neergeslagen voel, neem ik je brieven en herlees ze. Dat geeft me opnieuw kracht.”

De staat Texas is de trieste koploper wat het aantal executies betreft. Reeds vijftien jaar ga ik twee keer per jaar op bezoek bij mijn penpals (mijn correspondentievrienden) in Polunsky Unit, de Texaanse dodengang. Ik begin nu pas te begrijpen wat ‘the hell of death row’ echt betekent.

Ron Williamson (*) uit Oklahoma zat tien jaar onschuldig in de dodencel zat voor een moord die hij niet gepleegd had, hij verwoordt het zo: 'Ik heb gezien dat de hel echt bestaat, niet ergens op een mythische plek, maar hier op aarde. Vergelijk het met wat Auschwitz en Treblinka geweest moeten zijn'.

25 april 2001 is een datum die voor altijd in mijn geheugen maar vooral in mijn hart gegrift blijft. Ik was toen samen met mijn man, getuige van de executie van onze schrijfvriend, David L.Goff. Hij was amper 33 en zat meer dan 10 jaar in op de Texaanse dodengang. David was arm en zwart. Dat maakte hem kansloos binnen een onrechtvaardig en racistisch Amerikaans rechtssysteem. Zijn pro deo advocaat, even onwillig als onbekwaam, deed geen enkele moeite om het bewijs van Davids onschuld te leveren. De staat Texas voerde schaamteloos de meest perfecte moord uit op een onschuldige. Hoe durft Amerika zich een 'rechtstaat' noemen als nog steeds 'lethal injection', de dood via de gifspuit, is toegestaan?

David belandde in december 1991 onterecht op Texas death row. Zijn alibi's werden niet nagetrokken, getuigen in zijn voordeel niet gehoord. Meer dan tien jaar zou hij zich staande houden in een cel van 2m bij 3m, 23 uur op 24, alleen, zonder televisie. Hij putte kracht uit schrijven. David schreef gedichten, toneelstukken, essays, dagboeken en vooral brieven. Wat hij schreef was bijna zijn enige bezit. Ik herinner mij het allerlaatste bezoek, net voor hij naar Huntsville zou vertrekken voor zijn executie. Eén van de bewakers bracht een grote witte nylonzak in de bezoekersruimte. Daarin 'alles' van David, zijn bijbel, een paar boeken, de afscheidsbrieven en een laatste wilsbeschikking.

Voor die bewaker leek het 'part of the job' maar ik was kapot van zoveel koelheid. Al zijn bezittingen werden in een zak gestopt, een paar uur later men legde hem op de injectietafel en gevangene #999015 bestond niet meer.

Wie geen familie of vrienden heeft die voor een begrafenis zorgen, krijgt een staatsbegrafenis. Voor geëxecuteerden is dat een wit kruisje in de rij op het kerkhof van Huntsville, zonder naam enkel X en een nummer.

Niettegenstaande brute pech, pijn en onrecht zijn korte leven beheersten, reageerde David niet verbitterd, hij koesterde geen haat. Hij hield van het leven, hij had beslist om elke dag iets positief te doen, voor zichzelf of voor zijn medegevangenen. Het beeld dat ik van David bewaar, is zijn lach en zijn knipoog, alsof hij wou zeggen: het komt goed.

Hij schreef niet zo vaak over wantoestanden op death row, alsof hij ons wou sparen. Hij was beschaamd over de onmenselijkheid. Hij schreef: 'Ik heb mijn geloof in de mensheid verloren. Alles waar ik ooit in geloofde, is van me afgenomen, laag na laag afgepeld. Ik blijf naakt achter, een etterende wonde onder de schroeiende zon. De enige vrede die ik ken, waaraan ik me vastklamp als een drenkeling aan een reddingsboei, is het besef dat ik recht in mijn schoenen sta. In 1965 leidde Martin Luther King een mars in Alabama en in zijn toespraak zei hij: 'Ik weet dat jullie vragen hoe lang het nog zal duren voor er gerechtigheid is voor alle Amerikanen, zwart en blank. Vandaag zeg ik jullie: niet lang meer, want de vertrapelde waarheid zal herrijzen. Hoe lang? Niet lang, want geen enkele leugen kan een levenlang duren. Hoe lang? Niet lang meer want gij zult oogsten wat gij hebt gezaaid.' Ik zou zo graag in dat mooie wonder kunnen geloven! Maar de werkelijkheid is nog even bitter als toen was. Wanhoop vreet aan mij.'

Op 26 januari 2001, 90 dagen vooraf, werd hem zijn executiedatum per brief meegedeeld. Wat hij ons toen schreef, deed pijn. ‘Vandaag is de eerste dag van de laatste drie maanden van mijn leven. Niets zie ik, hoor ik of smaak ik nog hetzelfde. Ik probeer de moed te vinden om door te gaan. De angst ligt altijd op de loer, maar sterker nog is mijn kwaadheid. Ik heb geprobeerd het vlammetje van mijn woede te doven, maar ik wakker het alleen maar aan, alsof het sist: ‘Vecht! Roep en tier! Laat je niet als een lam naar de slachtbank leiden!’ Dan voel ik weer mijn onmacht en komen de tranen. Ik weet niet hoe ik hier doorheen moet de komende drie maanden. Ik hoop dat ik mijn evenwicht terugvind en dat de vrede die ik ooit gekend heb, terugkeert. Ik wil blijven hopen op een mirakel.’

De laatste maanden voor zijn dood schreven we heel intens met elkaar. Dat was voor beiden in zekere zin bevrijdend. Ik keek telkens uit naar zijn brieven en antwoordde zo vlug mogelijk. **Eind januari 2001** las ik: ‘Grappig, je wilt kunnen loslaten, maar je merkt dat je alles doet om die laatste ademtocht toch maar uit te stellen. Je beseft hoe de seconden, de minuten, de uren, de dagen, de weken voorbijvliegen. Ik wil lezen, maar vind er niets aan. Muziek luisteren kalmeert me niet. Ik kan toch ook niet gewoon wachten tot ze me hier wegslepen. Ik probeer me niet te laten gaan, maar dat is zo moeilijk. Ik bid en zoek troost in de bijbel, maar de wanhoop grijpt me naar de keel. Vertel me over het leven, vertel grappen, vertel over de zonsondergang. Ik zie hier geen bomen, gras of zon meer, alleen stenen. Ik geef heel veel om Irene en om jullie, maar het is hard dat jullie niet bij me zijn. Ik heb mijn executiedatum niet aan mijn familie laten weten. Waarom zou ik? Ze willen niets meer met me te maken hebben, levend of dood. Dat doet me zoveel pijn.’

In een latere brief, eind februari schreef hij: ‘Bedankt voor al jullie steun. De mensheid is het ergste wat deze planeet ooit overkomen is, maar jullie laten me zien dat er nog hoop is. Ik merk dat ik meer schrijf en minder eet. Ik blijf hopen op een mirakel. Laat snel van jullie horen. Tot de volgende keer, maar ook dat klinkt nu anders voor mij.’

Nog later: ‘Ik vecht tegen de impuls om met iedereen te breken, echt iedereen. Misschien ben ik mijn verstand aan het verliezen (dat zou niet eens een slechte zaak zijn), maar mijn geduld met mensen raakt op. Soms heb ik het gevoel dat ik niet besta. Ik begin me zelfs af te vragen of ik ooit bestaan heb.’

11 april, twee weken voor de executie. Ik heb vannacht jullie brief ontvangen. Bedankt ! Het gaat nu wel, ik neem de dagen zoals ze komen. Er is weer een lockdown in de gevangenis (*dan ligt alles lam voor nazicht van de cellen*) Ik heb geen idee voor hoe lang, ik kan alleen maar denken: bad luck! Ik zou graag wat in de zon zitten en met een paar maten spreken voor ze me verschepen voor mijn laatste reis. Er zijn deze maand ‘maar’ 2 executies. Jason Massey op 3 april en ik ben de volgende . Ik verwacht dat de staat Texas dit jaar niet meer dan 21 mensen zal doden. Ik moest vandaag zeggen wie ik bij mijn executie wil hebben. Ik heb jullie namen en die van Monique (*mijn schoonzus*) opgegeven, Irene (*zijn spiritual advisor*) en één oom (ik vond dat er toch iemand van de familie moest bij zijn, liefst iemand die geen herrie schopt, als hij al komt opdagen). Ik wist eerst niet of ik wel iemand er bij willen. Het lijkt zo vreemd als je ziet dat iemand van wie je houdt met opzet gedood wordt. De dagen tikken weg en ik voel woede en ergernis toenemen. Ik geloof dat ik de dood als een strijder onder ogen moet zien. Mijn dood mag niet voor niet zijn geweest, anderen moeten er uit kunnen leren, zodat ze het leven meer gaan waarderen. Met ‘leven’ bedoel ik, openstaan voor alles wat wonderbaarlijk is in de mens, elk moment met eerbied benaderen omdat je nooit weet hoeveel momenten je nog hebt.’

De laatste dagen op ‘death watch’ vertrouwde hij zijn emoties aan zijn dagboek toe.

22 april, drie dagen voor mijn dood. Een deel van mij wil hopen en dromen, wil geloven dat positief denken het kwaad kan verjagen. Sterven is voor niemand makkelijk, maar het is misschien minder moeilijk dan sommigen me willen doen geloven. Ze proberen me op te zadelen met een zwaarte die ik zelf niet voel. Ze zeggen dat ze zich kunnen voorstellen wat ik moet voelen. Ze vergissen zich, ik voel geen angst voor de dood. Ik probeer wat lichaams oefeningen te doen en vertrouw op God.’

De nacht van 24 op 25 april. Ik probeer te slapen maar de bewakers maken me om de vijftien of dertig minuten wakker. Telkens als ik even indommel komen ze luid op de muur bonken. Ze moeten me ‘bewust’ houden, zeggen ze. Ik weet enkel dat mijn lichaam smeekt om slaap, dit is een marteling. Morgen word ik afgemaakt en nu mag ik niet langer dan een kwartier slapen. Waar is de logica? Wie dit bedacht, weet wat het met een mens doet! Ik moet mezelf schrap zetten om niet te flippen. Het is zo droevig omdat alleen de executie een eind kan maken aan deze angst. Ik ga er bijna naar verlangen eindelijk vrede te vinden. Misschien is dat wel de boodschap: verlang maar naar de dood.

Aan zijn makkers op death row schreef hij: ‘Ik zou jullie troostende woorden willen geven, maar ik heb ze niet. Al wat ik heb is mijn overtuiging: blij vechten, blij leven ook al zie je niets meer om voor te leven. Ik heb het ook gedaan, ondanks de pijn. Als je opgeeft verlies jij en winnen zij. Als je je afvraagt wat je kunt doen: schrijf, schrijf en blij schrijven. Vertel verhalen, deel wat in je geest en ziel opkomt. Open jullie hart voor de mensen die niet denken dat jullie die onrechtvaardige straf verdienen, die willen luisteren. Help elkaar op persoonlijk vlak en in gerechtszaken, draag zorg voor elkaar, laat niemand achter.

Ook voor ons liet hij pakkende laatste woorden:

‘Jullie waren als een vader en moeder voor mij. God wist dat ik deze strijd niet alleen kon voeren, en daarom stuurde Hij jullie nu naar me toe.’

Een ter dood veroordeelde bezoeken in Texas, is aan strikte regels gebonden: auto-en paspoortcontroles, strikte kledingvoorschriften en grondige fouillering.

De gevangene wordt in de bezoekersruimte gebracht via een individuele wit ijzeren kooi. De handen geboeid op de rug. Hij moet diep door zijn knieën buigen om door een kleine opening onderaan in de deur zijn boeien te laten losmaken. Als bezoeker ben je ongewild toeschouwer van dit vernederend tafereel. David wou ons dit ongemak besparen en glimlachte knipogend elke spanning weg. Praten kan enkel via de telefoon en achter dik glas. Geen gelegenheid voor een handdruk, een omhelzing of een zoen. Moeders, geliefden, kindjes ...niemand komt verder dan koude glaswand en dat geldt tot en met executie.

Enkele dagen voor de executie ben ik met mijn man afgereisd naar Livingston, Texas. De zaterdag voor de executie mochten we hem nog bezoeken. Maandag, dinsdag en woensdag voormiddag eveneens. De zwaarste momenten waren, het ingaan van de laatste nacht en afscheid nemen die woensdagmiddag. Ik voelde hoe mijn hart brak als ze een onschuldige jonge man, onze vriend, geboeid wegbrachten. Wij zijn hem gevolgd naar Huntsville om bij hem te zijn tot bij de executie. Executie is de meest geraffineerde legale moord. Mensen proberen vaak het

barbaarse karakter ervan te minimaliseren. Alsof het maar in slaap doen zou zijn. Zij vergissen zich. Er zijn gevallen bekend waar de executie helemaal niet pijnloos verloopt. Soms vindt men geen goede ader of is de dosering is niet juist. Het slachtoffer is dan niet helemaal buiten bewustzijn als de spierverlammende stof al begint te vloeien maar kan geen pijnsignaal meer geven. Voor David is dit gelukkig wel rustig verlopen. Vlak voor het gif werd ingespoten, sprak hij nog zijn last statement uit:

**I want to give all the praise to God and glory
and thank him for all that he done for me.
With this let all debts be paid that I owed, real or imagined.
The slate is wiped clean,
all marks erased other than that there is no justice.
That's no justice!
Praise the Lord, glory to Jesus Christ.**

De onrechtvaardigheid van de doodstraf viel hem wel zwaar. Hij vroeg ons om de strijd tegen de doodstraf niet op te geven en om zijn lotgenoten te blijven steunen. Zijn woorden, 'celebrate my life, not my passing', zijn mijn bezieling en inspiratie om te blijven schrijven met ter dood veroordeelden, hen te bezoeken, acties op te zetten en lezingen te geven. Dit verhaal, in deze context mogen brengen, is een mooi eerbetoon aan David. Ik ben u lezers bijzonder dankbaar dat u naar zijn verhaal wou luisteren.

Namaste, Agnes Steenssens

(*)Het verhaal van John Grisham 'The Innocent Man' is gebaseerd op het leven van Ron Williamson

*Wie zelf ook wil schrijven met een Amerikaanse ter doodveroordeelde, neem dan gerust contact
www.stichting-inside-outside.org
inside.outside.vl@gmail.com of tel 03 825 72 42*

*Agnes Steenssens is mede oprichter van vzw Within-Without-Walls. www.prisoninfo.org
info ook op www.getuigenbank.be*